

Monografija HPD-a Bršljan-Jankovac 1895. – 2020.

Hrvatsko planinarsko društvo Bršljan-Jankovac obilježilo je 2020. godine 125. obljetnicu organiziranog planinarstva u Osijeku. Uoči te važne obljetnice odlučeno je da će se izraditi monografija o osnivanju, radu i razvoju Društva.

HPD Bršljan-Jankovac najstarije je slavonsko planinarsko društvo. Osnovano je u Osijeku 31. srpnja 1895. Na osnivačkoj su skupštini prihvaćena Pravila, kojima je utvrđeno da će društvo nositi naziv Bršljan te da će znak društva biti čisti list bršljana uokviren crveno–bijelo–plavom vrpcom, na kojoj su hrvatskim jezikom ispisane riječi: »Planinsko društvo Bršljan 1895.« Za prvog predsjednika Društva izabran je dr. Vatroslav Igo Schwarz, liječnik i ravnatelj bolnice u Osijeku. U skladu s tadašnjim propisima, Pravila PD-a Bršljan odobrila je 19. kolovoza 1896. Kraljevska hrvatsko-slavonsko-dalmatinska zemaljska vlada, Odjel za unutarnje poslove.

Nakon 1898. nema zapisa o radu prvog planinarskog društva Bršljan. Daljnji razvoj i rad Društva vezan je uz dr. Kamila Firingera, pravnika, novinara, izdavača i poliglota, ali prije svega zaljubljenika u prirodu i planinarenje, koji nakon dolaska u Osijek, zajedno sa skupinom svojih prijatelja, 19. listopada 1925. osniva podružnicu Hrvatskoga planinarskog društva i naziva je Jankovac. Radi očuvanja spomena na prvo planinarsko društvo – Bršljan, 1996. odlučeno je da se imenuje PD-a Jankovac pridoda ime Bršljan, tako da od toga dana Društvo djeluje pod nazivom Bršljan-Jankovac. Naziv Društva dopunjjen je još jednom odlukom, donešenom 1998., kojom je nazivu dodan i pridjev »hrvatsko«, pa od tada Društvo nosi ime Hrvatsko planinarsko društvo Bršljan-Jankovac.

Tijekom čitavoga postojanja i djelovanja Društvo se bavilo najraznorodnijim aktivnostima, poput alpinizma, skijanja, kajakaštva, školovanja planinarskih kadrova itd., a u svim tim aktivnostima postignuti su mnogi vrijedni rezultati. U razdoblju dužem od stotinu godina brojni su ljudi ostavili traga i obilježili razvoj najstarijega osječkoga planinarskog društva.

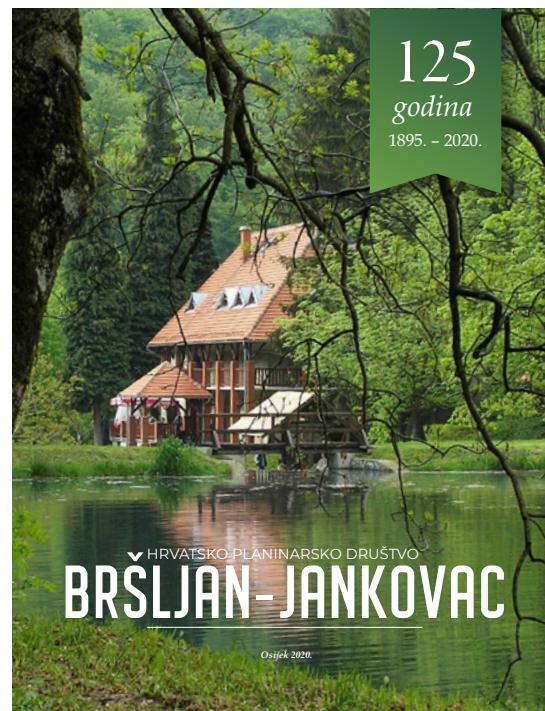
Oko ideje o monografiji okupila se nekolicina planinarskih entuzijasta koji su bili spremni pridonijeti njezinu stvaranju. Započeli smo trnovit put jer je velik dio društvene arhive izgubljen, osnivači Društva nisu više među živima, a od nekolicine najstarijih članova mogla su se dobiti samo nepouzdana sjećanja. Stoga smo se suočili s pitanjem odakle uopće početi. Najteže je bilo skupiti i potom sustavno obraditi veliku količinu podataka. U tom obilju raznorodnih podataka trebalo

je razabrati najvrjednije aktivnosti, objasniti i prikazati povijesne trendove te uskladiti sva poglavlja. Velika su vrijednost knjige fotografije, koje zorno dokumentiraju razdoblje od osnutka Društva do danas, pogotovo kada znamo da u ono vrijeme svi važniji događaji i aktivnosti Društva nisu bili fotografski dokumentirani. Samo su rijetki planinari tada mogli snimiti i izraditi planinarske fotografije.

Monografija sadrži 300 stranica velikog formata (20 × 27 cm), tiskana je u boji i tvrdo ukoričena. Sastoje se od šest velikih cjelina: 1. Počeci i razvoj, 2. Značajna događanja i aktivnosti, 3. Sekcije HPD-a Bršljan-Jankovac, 4. Dom na Jankovcu, 5. Svi naši predsjednici i 6. Crtice s jankovačkih izleta. Monografiju je najvećim dijelom napisala mala grupa autora koju su činili Jasminka Pavlov, Valentina Bušić, Hermine Görericke-Lukić, Čedomir Diklić, Đorđe Balic i ostali.

Knjiga je zamišljena kao zbirni dokument o djelovanju nekoliko stotina članova, vjernih planinara, koji su imali nešto zajedničko, a to je ljubav prema prirodi i planinama. Nije pisana prema jedinstvenoj shemi, ni ujednačenim stilom, što joj daje određenu posebnost.

U uvodnom dijelu Hermine Görericke-Lukić obrađuje društvenu, političku i gospodarsku situaciju u

Osjeku krajem 19. i početkom 20. stoljeća. Valentina Bušić piše o planinarenju prije osnutka Društva te u vrijeme njegova formiranja. U uvodnom su dijelu preneseni izvorni Firingerovi članci, koji imaju veliku dokumentarnu vrijednost.

Osječka je planinarska prošlost veoma bogata i nije ju moguće predstaviti u sažetom obliku. Ipak malo ljudi zna o povijesnoj građi koja svjedoči o identitetu HPD-a Bršljan-Jankovac. Vrlo malo ljudi zna koje su planinarske zbirke pohranjene u Muzeju Slavonije i Državnom arhivu. U cjelini »Značajna događanja i aktivnosti«, u dijelu teksta »Planinarstvo u zbirkama Državnog arhiva i Muzeja Slavonije u Osijeku«, Hermine Göricke-Lukić daje uvid u sadržaj muzej-skog fundusa i arhivske građe vezane uz planinarstvo. Na zanimljiv način obraduje razne muzejske predmete koji su nekada pripadali članovima Društva, a koji na poseban način pripovijedaju i o njegovoj povijesti. Na stranicama knjige prikazana je riznica osječke planinarske baštine. Temelji muzej-skoga i arhivskoga fundusa ostavština su obitelji Kamila Firinger-a i Josipa Junga. Najstariji su dokumenti Knjiga zapisnika iz 1896. i Pravila PD-a Bršljan iz 1897. Nadalje, u poglavljiju »Skupštine i izvješća o radu Društva« govori se o najvažnijim društvenim akcijama i događajima. Obrađeni su i planinarski putovi u djelokrugu Društva, njegova promidžba, a sadašnja predsjednica Jasminka Pavlov obrađuje nagrade i priznanja Društvu i njegovim članovima.

Rad Društva danas je organiziran u osam sekcija: Planinarskoj, Izletničkoj, Visokogorskoj, Vodičkoj, Markacišćkoj, Sekciji djece i mladih »Bršljanovi legosi« te Promidžbenoj i Gospodarskoj sekciji. U cjelini »Sekcije HPD-a Bršljan-Jankovac« Čedomir Diklić opisuje sekcije po kojima je Društvo nekad bilo prepozнатljivo. Najaktivnija je bila Alpinistička sekcija, ali teško je o njoj sve reći u kratkim crtama. S oskudnom su opremom članovi izvodili uspone po cijeloj Europi i izvan nje. U knjizi se može pročitati sve o najvećim i najuspješnijim ekspedicijama i planinarskim turama Društva, od kojih je jedna zasigurno bila ona 1983. na Huascaran Norte (6655 m), vrh Bijelih Kordiljera.

Nekad je bila aktivna i Ski sekcija, u kojoj smo imali skijaške pravake. Među njima se posebno istaknuo Dragutin Adam, koji je na natjecanjima osvojio brojne plakete i pehare. Naši su aktivni skijaši oduvijek željeli vidjeti Jankovac kao središte zimskog sporta Slavonije, a u članku nekad aktivnoga člana, skijaša, skijaškog instruktora i suca Aleksandra Vrbaškog možete pročitati o njihovim omiljenim skijaškim destinacijama na Papuku.

Aktivna je bila i Kajak sekcija, u kojoj su djelovali ljubitelji veslanja. Veslali su stotinama kilometara

po Dravi i Dunavu, logorovali uz rijeke i družili se. Zajedničkim naporom sagradili su i spremište za čamce na Pampasu. U Društvu je bila aktivna i Foto sekcija. U to si je vrijeme malo ljudi moglo priuštiti fotoaparat, a pogotovo izraditi fotografije. Stoga je upravo Foto sekcija bila jedna od najvažnijih promotivnih sredstava turizma, a naročito planinarstva. Njena je svrha bila okupiti osječke amatere i organizirati izložbe na kojima bi se promoviralo planinarstvo.

U četvrtoj cjelini »Dom na Jankovcu« opisuju se problemi s kojima je podružnica HPD-a bila suočena prilikom gradnje. Priča je to i o povijesti našeg doma na Jankovcu: od početka prikupljanja finansijskih sredstava do izgradnje. U članku našeg planinara Mire Matoševića objavljenom u časopisu Hrvatski planinar pod naslovom »Jankovacki feniks« autor je simbolično usporedio naš planinarski dom na Jankovcu s feniksom – pticom iz egipatske mitologije koja se nakon samozapaljenja rada još ljepša. Prvi je dom svečano otvoren 3. lipnja 1934., kada se u knjigu gostiju upisalo čak 690 posjetitelja. Posljednje, peto »izdanje« doma otvorio je 2004. predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić. Dom danas radi punim kapacitetom budući da su planinari i izletnici otkrili neprocjenjivu ljepotu prirode, upravo onu koju su davnih dana prepoznali naši planinarski prethodnici.

U petoj cjelini »Svi naši predsjednici« jedan od autora, Đorđe Balić, pripovijeda o ljudima bez kojih Društvo ne bi opstalo, a to su predsjednici, koji su velik dio svoga vremena utkali u izgradnju Društva. Na prvom je mjestu naveden, kao najzaslužniji, dr. Kamilo Firinger, koji 1925. osnovao Jankovac kao podružnicu HPD-a iz Zagreba. Nadalje, dojenima pripadaju i Rudolf Kiraly, koji je ljepotu Jankovca prepoznao prije svih i zaslužan je za gradnju prve planinarske kuće na Jankovcu, Dragan Eger, alpinist, dugogodišnji tajnik Društva i organizator brojnih izleta, najzaslužniji za gradnju drugog i trećeg planinarskog doma na Jankovcu, Aleksandar Vrbaški, planinar, skijaš i skijaški sudac, organizator prvih skijaških natjecanja na Jankovcu, Miroslav Matošević, dugogodišnji domaćin doma na Jankovcu, autor brojnih planinarskih

fotografija i organizator planinarskih izleta, Mišo Matošević, koji je ljubav prema planinama prenosi fotografijama i predavanjima, Rudolf Rukavina i Darko Fišer, zaslužni za rješavanje statusa doma na Jankovcu, Branko Sajfert, zaslužan za obnovu doma nakon požara 1987., Milan Pucek, zaslužan za ponovni aktivan rad Društva nakon Domovinskog rata, i ponovno Darko Fišer, aktivan u obnovi rada Društva u razdoblju nakon Domovinskog rata i u rješavanju imovinskog statusa doma na Jankovcu, Vesna Prašnikar, zaslužna za obnovu Doma u suradnji s Hrvatskim šumama, Josip Jung, planinarski entuzijast i poznavatelj hrvatskih planina, markacist i inicijator mnogih akcija...

U posljednjoj cjelini »Crtice s jankovačkih izleta« nalazi se lijepa zbirka putopisa, koja prati izlete naših članova od osnutka Društva pa sve do danas.

Budući da monografija donosi prikaz povijesnog razvoja Društva, važna je i za slavonsko planinarstvo općenito jer na području Slavonije ima vrlo malo tiskanih monografija koje bi dale dovoljno podataka o početcima planinarstva na tim područjima. Stoga

smatramo kako je tiskanje ovakve knjige velik doprinos povijesti slavonskog planinarstva i planinarstva općenito, kao i povijesti sporta u Osječko-baranjskoj županiji.

Knjiga je svečano predstavljena 27. svibnja 2021. u Osijeku, u prostoru Stare pekare u Tvrđi. Na promociji su gostovali predstavnik gradske vlasti Davor Brust, glavni tajnik HPS-a Alan Čaplar i predsjednici nekoliko slavonskih planinarskih društava. Zbog epidemioloških razloga i velike zainteresiranosti, predstavljanje knjige održano je u dva dijela. Okupljenim se planinarama, uz projekciju odabranih slika iz knjige vezanih uz povijest Društva, uvodno obratila predsjednica HPD-a Bršljan-Jankovac Jasminka Pavlov, zatim recenzenti Marijan Berkec i Vesna Prašnikar te na kraju urednica knjige Valentina Bušić.

Knjiga se može nabaviti u prostorijama u kojima se održavaju redoviti sastanci HPD-a Bršljan-Jankovac, četvrtkom u 19 sati (Trg Lava Mirskog 1, 31000 Osijek), uz najavu na e-mail Društva jankovac@jankovac.hr.

Valentina Bušić

VIJESTI

Peta Opća planinarska škola PD-a Opatija ili kako sam gradila bivak i ostavila hrabrost na stijeni

Nisam ni sanjala da će mi mračan, sklizak i vlažan prostor biti cool. Pogotovo nisam znala da će mi jedan od najzanimljivijih dana biti dan kad ću po šumi tražiti drvenu kutijicu punu čokolade, prema unaprijed određenim koordinatama. Podsjetila sam se kako je to biti

dijete i graditi kućicu usred šume. I s potpunom sam vjerom predala život u ruke zapravo tek poznanicima, dok sam visjela na špagi i grčevito se držala za oštru, sivu stijenu.

Sve sam to uzbudjenje, i još više, dobila tijekom tromjesečnog pohađanja Opće planinarske škole PD-a Opatija. Nisam znala što me očekuje kad sam uplatila naknadu za edukaciju u planinarskom društvu čijom sam članicom postala tek nekoliko mjeseci prije.

Uz stručno vodstvo devetero planinarskih vodiča PD-a Opatija, 19 mladih ljudi polazilo je spomenuto školu od ožujka do svibnja 2021. Da, i mi stariji od 40 godina još smo uvijek mlađi.

Bila je to peta takva škola, koju PD Opatija održava svake neparne godine. Nastava se sastoji od teorijskoga i praktičnog dijela. Teorijskim su dijelom obuhvaćeni planinarstvo i povijest planinarstva, poznavanje planina, planinarska oprema, orientacija i kretanje u planinama, prva pomoć, osnove spašavanja GSS-a, speleologija i meteorologija, a u praktičnom dijelu edukacije izradivali smo bivak, vježbali orientaciju u šumi te se okušali u penjanju na stijeni u Medveji. Svaki je vikend bio novo iskustvo, koje sam iščekivala s uzbudnjem i spoznajom kako će se zasigurno dogoditi nešto novo i zanimljivo, kako ćemo

Predavanje u prirodi